

RAS-revidering

Old English Sheepdogsällskapet

2015

HISTORIA

När vi ser på en Old English Sheepdog, OES, av idag, får vi aldrig glömma dess ursprung som arbetande hund. Vi måste tänka på och ära dess förfäder som arbetade hårt och ihärdigt för sitt dagliga bröd. Det är mycket viktigt att minnas att, även om dagens OES huvudsakligen lever sina liv som sällskapshundar, har den sina rötter i det tidiga medeltida agrarsamhällets behov.

Man kan till en början konstatera att fårherdar runt om i världen har kommit fram till likartade slutsatser om vad som är en bra herdehund. Därför finns det på många håll likartade hundar, både vad gäller exteriör och egenskaper. Likartade behov skapade likartade hundar, utan att dessa behövde vara det minsta släkt med varandra. Tillgången till kraftiga, uthålliga, självständiga (intelligenta) och på egen hand arbetande hundar var viktig. Just en sådan hund är OES! Ännu idag kan man se arvet från forntiden i våra hundars kynne.

Generellt kan man dela in boskapshundarna i tre geografiska grupper varav OES:en tillhör Låglands-, myrmarks- och flodlandskapshundarna. De fyra karaktäristiska drag som binder samman gruppen är skallet, fötterna, rörelserna och pälsen.

Hundarna i denna grupp hade ett mycket distinkt skall, vilket ansågs mycket viktigt för kommunikationen mellan hund och förare. En OES skall har en metallisk sprucken klang och låter som om hunden skäller i en sprucken kruka och kallas för pot cassé.

För att klara det hårda arbetet, krävdes kraftiga tassar med kraftig behåring mellan de tjocka trampdynorna. Rörelserna var förstås det allra främsta karaktärsdraget hos dessa hårt arbetande hundar som kunde marschera mycket långa sträckor i flera veckor. Det gällde då att röra sig på ett energibesparande sätt och här kom förmågan att förflytta sig under en långsamt rullande passgång väl till hands.

OES ansågs värdefulla just för sin förmåga att arbeta i ett lugnt och avspänt tempo, och att den aldrig lät sig själv eller djuren stressas i onödan!

Pälsen hos de arbetande boskapshundarna var dubbel, den bestod av riklig mjuk underull samt täckhår av en strävare och vattenavvisande kvalitet. På gamla målningar och fotografier från sekelskiftet kan detta studeras. Våra dagars "pälsmonster" skulle knappast fungera som aktiva arbetshundar utan en justernig av pälsmängden. När det är riktigt kallt och torrt, kan ullen pösa upp ungefär som en luftfylld fågelskrud, vilket ger ett varmt skyddande lager mot kylan. När det regnar eller snöar drar den ihop sig till ett tätt kropps nära värmande lager. Täckhåret ser till att hunden hålls torr närmast huden. Under den varma årstiden klipptes hundarna samtidigt med våren, men de som hade sin päls kvar klarade även detta hyggligt. En tjock päls kan också isolera mot värmen

OES:en gick, när den användes som boskapshund, lös tillsammans med kreaturen och hade då som uppgift att skydda flocken mot främlingar. Dess reserverade och mycket vresig humör mot främlingar gjorde den mycket uppskattad som vakt- och herdehund.

Rasens utveckling

Under 1800-talet försvann behovet av de stora tunga kroppsvallarna och rasen var i riskzonen att försvinna helt och hållet. 1885 skrevs den första rasstandard och 1888 bildades en rasklubb i England.

I Sverige kunde vi 1907 se en OES på utställning för första gången och rasen fanns sporadiskt i landet under första hälften av 1900-talet. Först på 1950-talet startade aveln med hundar som vi fortfarande idag kan se i stamtavlor långt tillbaka. Då importerade man hundar företrädesvis från England och Holland. Under 70- och 80-talen hade rasen sin storhetstid kvantitetsmässigt i Sverige. Sedan dess har aveln minskat drastiskt. Trots det har vi kunnat ha en kvalitetsmässigt mycket god OES, vilket till stor del beror på att svenska uppfödare hela tiden har tagit in nya avelsdjur i landet. Idag registreras 20-30 valpar per år i Sverige.

Rasens roll som arbetande hund har alltmer försvunnit i sin ursprungliga form. Tiden kan inte stå stilla så det är inte något att förvånas över. Dagens får- och boskapsskötsel är helt olik den som fanns under historisk tid. OES har behållit den kraftiga, kvadratiska kroppsformen och i många fall även den typiska gångarten pass. Den största förändringen har nog dess temperament genomgått. De flesta OES:ar idag används enbart som sällskapshund. Men det finns också OES:ar som utbildats till räddningshundar, tjänstehundar, sök- och spårhundar, eftersökshund vid jakt, mögel-/röthundar och social omvårdnadshund. Några arbetar faktiskt också på gårdar med sin ursprungsuppgift - att ta hand om gårdens djur.

Några OES:a har godkänt vallanlagsprov och Old English Sheepdogsällskapet ordnar årligen officiella tester där vallningsanlaget bedöms. Förvånansvärt många hundar visar uppenbara vallanlag när de testas på får för första gången. Till vardags märker man att vallinstinkten finns kvar - en OES håller koll på sin flock, vare sig flocken består av människor eller djur.

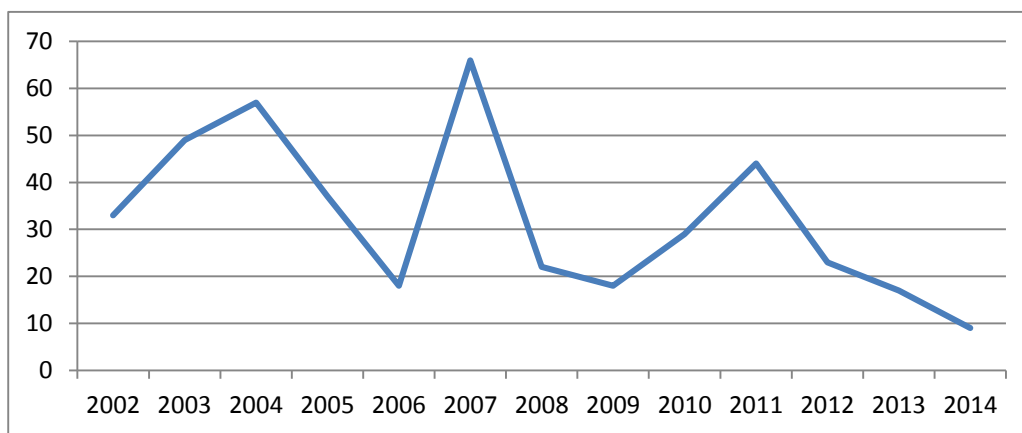
2002 fastställdes det första R.A.S. Årliga utvärderingar har gjorts och publicerats i rasklubbstidningen Bobtail.

POPULATION

Sedan mitten av 80-talet, då rasens registreringssiffror var som högst (286 st) har antalet registreringar kontinuerligt sjunkit. Mellan åren 2002-2014 registrerades 422 hundar, vilket innebär ett genomsnitt på 32 registreringar/år. Av dessa registrerade hundar utgör 44 stycken (10%) import. Om man bortser från våra nordiska grannländer, kommer den största andelen import från Storbritannien. Hundar har även importerats från USA, Tyskland, Belgien, Schweiz, Holland, Grekland och Litauen.

Av de 44 importerna, har 12 stycken (27%) använts i avel i Sverige. Dessa hundar har kommit från Storbritannien, Grekland och Tyskland samt våra nordiska grannländer Danmark och Norge.

Registreringsstatistik 2002-2014

Nuläge

Enligt Agria Breed Profile tillhör Old English Sheepdog de raser som oftare avlider innan 10 års ålder, jämfört med "normalhunden". En uppskattning är därför att det i dagsläget finns ca 250 OES:ar i landet.

Det finns få aktiva uppfödare i landet. De senaste sex åren har tio olika svenska uppfödare haft mellan en och fyra kullar. Återväxten av nya uppfödare i rasen är liten. Detta skulle kunna bero på att efterfrågan på OES-valpar inte är så stor, men det kan naturligtvis också ha andra orsaker. En är t.ex. att de uppfödare som är aktiva, sällan tar mer än en kull vartannat år. Och att fler uppfödare faller ifrån än det kommer nya uppfödare in i rasen.

Bland de uppfödare som finns i Sverige råder stor enighet och god öppenhet vad gäller avel och uppfödning av OES. Många har kontakt med kollegor i grannländerna, men samarbete mellan övriga Europa och världen förekommer också. Man är medveten om den lilla population som finns och man vill rasens bästa.

Inavelsgrad

Under åren 2002-2014 är den genomsnittliga inavelsgraden ca 1,7 % (range 0-5,9). Den begränsade storleken på populationen till trots, har inavelsgraden successivt minskat sedan den var som högst år 2005 (5,9%) och har de senaste fem åren inte överstigit 0,5%.

Detta beror till stor del på att uppfödarna är väl medvetna om de negativa verkningarna som kan uppstå när den genetiska variationen är för liten.

Rasklubben har uppmanat att vid import välja hundar som inte är så närbesläktade med de som redan finns i Sverige och detta har anammats av de flera uppfödare/avelshaneägare.

Det har också blivit enklare att resa utomlands och para sin tik, alternativt inseminera, vilket flera uppfödare inom rasen utnyttjat och då som en självklarhet valt en hane obesläktad med avelstiken.

Hanhundsanvändning 2002-2014

Tabellen nedan visar de hanhundar som lämnat flesta antal registrerade avkommor under perioden 2002-2014. Tabellen är sorterad på antal registrerade valpar under samma tidsperiod, men även totalsummen för respektive hane finns angiven i tabellen och innefattar då samtliga avkommer till den hanen, oavsett tidsperiod.

Det kan konstateras att det används olika hanhundar inom rimlig nivå med tanke på den totala populationen i landet. Tittar man närmare på härstamningen så är dock flera av de mest frekvent använda hanhundarna avkommor till andra hanhundar på samma lista.

			2002-2014	2002-2014	2002-2014	2002-2014	2002-2014	Totalt	Totalt
	Reg.år	Import eller svenskfödd	% Antal kullar	% Antal valpar	Antal kullar	Antal valpar	Kullsnitt	Antal kullar	Antal valpar
1	1999	Svenskfödd	6,1	5,8	4	22	5,5	4	22
2	1996	Svenskfödd	4,5	5,6	3	21	7	6	38
3	1999	Svenskfödd	4,5	5,6	3	21	7	3	21
4	2004	Svenskfödd (avkomma till 1an)	6,1	5,6	4	21	5,3	4	21
5	2002	Utländsk	3	5	2	19	9,5	2	19
6	2004	Svenskfödd (avkomma till 7an)	3	4	3	15	5	3	15
7	2000	Svenskfödd	3	3,4	2	13	6,5	2	13
8	1997	Svenskfödd	3	2,9	2	11	5,5	4	21
9	1998	Svenskfödd	3	2,7	2	10	5	2	10
10	1998	Svenskfödd	3	2,7	2	10	5	2	10
11	2005	Svenskfödd (avkomma till 9an)	1,5	2,7	1	10	10	1	10
12	2007	Import	3	2,7	2	10	5	2	10
13	2005	Utländsk	1,5	2,7	1	10	10	1	10

Kullstorlek

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Genomsnittlig Kullstorlek	5,6	4,6	5,2	6	4	7,1	9	7	4	6,3	6,3	7,5	5,0
Antal Kullar	7	10	9	7	3	9	1	3	5	6	3	2	1

Den totala genomsnittliga kullstorleken under åren 2002-2014 är 6 valpar per kull. Det har fötts kullar med endast en valp och kullar som innehållit upp till tio valpar.

Ålder vid första valpkull

Ålder	Antal avelsdjur
18-24 månader	2
2-3 år	38
4-6 år	33
Över 7 år	5

De hundar som vid första kull varit yngre än 2 år eller äldre än 7 år har samtliga varit hanhundar.

Mål

- Att öka antalet registreringar.
- Att uppmuntra nya uppfödare inom rasen.
- Att bibehålla den låga inavelsgraden.
- Att fortsätta använda så många olika avelsdjur i avel som möjligt. Självklart med beaktande av hälsa, exteriör och mentalitet.

Strategi

- Att öka intresset och således också efterfrågan för rasen genom rasklubbens deltagande på rasklubbstorget på Stockholm hundmässor eller liknande hundmässor, samt att uppmuntra klubbaktiviteter på ställen där genomströmningen av människor är stor.
- Inta en öppen och välkomnande attityd gentemot nya uppfödare.
- Fortlöpande information i klubbtidningen Bobtail om vikten av genetisk variation.
- Uppmuntra användning av avelsdjur som inte är närbesläktade, genom att valpförmedling via rasklubben endast erbjuds kullar där inavelsgraden understiger 6,25%.

HÄLSA

Hälsoenkät.

Rasklubben har genomfört två hälsoenkäter. Svaren kan dock inte anses vara helt signifikativa då svarsfrekvensen är låg och flera kennlar helt saknas eller har mycket få resultat. Det kan bero på att enkäten innehöll alltför många frågor samt att många som inte upplever att hunden har några hälsoproblem, valde att inte svara på enkäten.

De vanligaste hälsoproblemen, förutom de som registreras hos SKK är, enligt den senaste hälsoenkäten (2010) där svaren avser 84 olika hundar i varierande åldrar:

- Öronproblem (öroninflammationer) 12%
- Mag- och tarmproblem 9 %
- Urinvägsinfektioner 7%
- Allergier 2,3%

Dövhet, både enkelsidig och dubbelsidig förekommer i rasen, dock inte så frekvent att rasklubben anser det nödvändigt att BAER-testa valpar och avelsdjur, något som görs några andra länder i Europa.

Agria Breed Profile.

Enligt uppgifterna i Agria Breed Profile, är cancer den främsta orsaken till dödsfall hos OES, liksom den är i många andra raser. Därefter kommer ledproblem och som tredje vanligast förekommande åkomma, hjärtfel.

Uppgifterna är från 2006 och man ska ha i beaktande att profilen bygger på hundar försäkrade i bolaget, och där ägaren begärt ersättning från hundens försäkring.

Enligt den senaste enkätundersökningen som gjordes visade ingen av de 84 hundarna som ingick i enkätsvaren, symptom på hjärtfel. 2% av enkäthundarna hade drabbats av cancer vid hög ålder. Rasklubbens slutsats är att inget hälsoproblem ser idag ut att vara överrepresenterat hos rasen.

Nuläge

Höfter

Sedan 70-talet ingår OES i SKKs hälsoprogram, nivå 2, d.v.s. att det krävs känt höftledsresultat för registrering av kull. Majoriteten av de svenska uppfödarna har i stort sett endast använd HD-fria individer i aveln sedan hälsoprogrammet infördes, även om enstaka hundar med C eller grad 1, använts.

Trots ett gediget och målmedvetet avelsarbete, varierar nivån vad avser andelen hundar som är röntgade ua (grad A+B) så mycket som 5-50% . Genomsnittet för rasen under samma perioden (2002-2014) är 71% fria individer. Trenden visar dock att antalet grava dysplasier, grad D-E, minskat något under de senaste åren.

Höftledsröntgade mellan 2002-2014:

Sortering på undersökningsår

Diagnos	Antal
HD grad A	143
HD grad B	45
HD grad C	30
HD grad D	38
HD grad E	8

ED

Inget krav finns idag att röntga armbågarna, men många gör det ändå. Mellan åren 2002-2013 röntgades armbågarna på 71 hundar varav 61 (86%) var fria. 10 med anmärkning, varav 4 st (6% med ED grad 2 eller 3).

Armbågsledsröntgade 2002-2013:

Sortering på undersökningsår

Diagnos	Antal
ED ua (0)	63
ED grad 1	6
ED grad 2	2
ED grad 3	2

Ögon

Ögonundersökningsresultat 2002-2014, gamla och nya protokollet.

Sortering på undersökningsår

Diagnos	Antal
Öga UA	681
Katarakt av något slag (icke ärflig katarakt är inte medtagen här)	18
Y-sömskatarakt	15
PPM	5
mikropapill/hypoplasi	1
näthinneveck	1
PRA generell	1
Distichiasis	2

Totalt 724

I resultatet ovan kan samma hund finnas med flera gånger. Det kan bero på att hunden undersökts vid flera tillfällen under urvalsåren och/eller fått olika diagnoser vid samma undersökningstillfälle.

Majoriteten av ögonresultaten avser valpar som undersökts innan leverans, samt avelsdjur som undersökts innan parning. Det är ovanligt att vuxna sällskapsdjur undersöks.

Trots den låga siffran vad gäller ärftliga ögonsjukdomar inom rasen, anser rasklubben att det är viktigt att blivande avelsdjur är undersökta inom ett år före parning. Då det förekommer att valpar utvecklar kraftig katarakt, även om det är mycket ovanligt, bör alla valpar vara ögonspeglade innan leverans.

PCD

Under slutet av 2000-talet uppmärksammades Primary Ciliary Dyskinesia (PCD) hos några OES-valpar. PCD är en ärftlig sjukdom som främst påverkar strukturen och funktionen på flimmerhåren i luftvägarna. Den visar sig på små valpar genom att de börjar hosta, får pipljud från lungorna och nysningar. Efter hand utvecklas en kronisk bronkit med dödlig utgång hos den lilla valpen.

Med gemensamma krafter bland OES-uppfödare runt om i Europa, kunde ett forskningsteam hitta den defekta genen och ett validerat test finns nu utarbetat specifikt för OES som visar om hunden är anlagsbärare eller inte. Många uppfödare väljer att testa sina avelsdjur.

Mål

- Att minska antalet hundar med höftledsfel.
- Att fortsätta hålla andelen hundar med någon form av ögonsjukdom lågt.
- Att ha fortsatt kontroll över PCD.

Strategi

- Att behålla nuvarande hälsoprogram gällande HD med krav på officiell höftledsstatus före parning och att i avel endast använda hundar med HD grad A eller B.
- Att om möjligt, ta hänsyn även till HD-statusen hos avelsdjurens kull- eller helsyskon i avelsarbetet.
- Att uppmuntra uppfödare att använda avelshundar som PCD-testas.
- Att ögonspegla alla avelsdjur inom ett år före parning.

MENTALITET

Nuläge

Arbetsprov - vallanlagstest

Sedan 2012 är det möjligt att göra officiellt anlagstest vad avser OES:ens ursprungsanvändning, vallning. Under 2012-2014 har totalt nio hundar gjort provet, fyra hanar och fem tikar. Samtliga hanar samt två tikar, har blivit godkända.

Totalt antal godkända är 6 hundar, d.v.s. 67%.

Mentalbeskrivningar

Under perioden 2002-2014 har 19 hundar genomgått Mentalbeskrivning Hund (MH) samt 5 hundar BPH med skott. Alla hundar utom en (MH), som avbröt vid skottet, fullföljde beskrivningen.

I enlighet med RAS har OESS försökt att väcka intresse för mentaltest av hundar. Detta har skett genom information i rasklubbstidningen samt ett MH ordnat bara för OES där klubben subventionerade avgiften. Vi hoppas mycket på BPH och informerar kontinuerligt i rasklubbstidningen om detta. Alla OES:ar som genomför MH eller BPH publiceras i rasklubbstidningen.

Av enkätsvaren uppgav 12% av de 84 hundägare som besvarat enkäten, att de upplevt något i hundens beteende som problematiskt. Åskrädsla/skotträdsla var det som av dessa hundägare upplevdes som det största problemet. Andra saker var hundilska och skällighet. Det är dock svårt att yttra sig om huruvida dessa beteendeproblem härrör från okunskap hos hundägaren, bristande uppfostran eller helt enkelt är ett inlärt beteende som hunden lagt sig till med.

Endast en (1%) hundägare uppgav att hunden hade oprovocerad aggressivitet.

Av Agria Breed profile 1995-2006 framgår att 1% av OES:arna avlivats p.g.a. mentala orsaker.

Tilläggas kan att alla (100%) som svarade på enkäten var nöjda med sitt val av ras!

Mål

- Att bibehålla rasens trevliga, öppna och glada temperament.
- Att behålla de vällanlag som finns kvar i rasen.
- Att få fler hundar beskrivna antingen via BPH eller MH.

Strategi

- Att rasklubben erbjuder prova-på-vallningsdagar och officiella vällanlagsprov för att kartlägga rasens nuvarande vällanlagsstatus.
- Att rasklubben uppmuntrar, och om möjligt subventionerar deltagande i någon form av, alternativt medarrangerar BPH eller MH.
- Fortsatt kontinuerlig information i rasklubbstidningen.

EXTERIÖR

Nuläge

Generellt har vi en god exteriör kvalitet på våra svenska OES:ar. De flesta hundar har en mycket sund byggnad utan överdrifter åt något håll. Rörelserna är något varierande i kvalitet, men även där gäller att inga överdrifter kan skönjas. Pälsfärgen och kvalitén på densamma är oftast mycket god.

Det finns inga överdrifter av de rastypiska detaljerna som påverkar den enskilda hunden negativt.

Bedömningen av det exteriöra nuläget grundar sig framför allt på specialdomarnas generella uttalanden vid rasklubbens årliga specialutställningar samt på uppfödarnas samlade erfarenheter.

De utställningskritiker som rasklubben har tillgång till, är ett mycket smalt arbetsmaterial, då det endast är ett fåtal individer som ställs ut.

Mål

- Att bibehålla den mycket goda standarden vi har på våra svenska OES:ar.
- Att måna om rasens topline och de rastypiska rörelserna.

Strategi

- Att ha de exteriöra målen i beaktande vid val av avelsdjur.

SAMMANFATTNING

Old English Sheepdog är en sund hundras, både vad gäller hälsa, mentalitet och exteriör. Vi kan inte skönja några överdrifter åt något håll.

FÖRANKRING

Revideringen av RAS är kommunicerad och förankrad vid uppfödarmöte den 31 augusti 2014, ett möte där uppfödare från Sverige, Danmark och Norge deltog.

Källor:

SKK Avelsdata

Enkätundersökning bland OES-ägare 2010 (Enkäten besvarades av ägare till 84 hundar)

Agria Breed Profile från 2006 samt statistikuppgifter från försäkringsbolagen Folksam och Sveland

Bilaga

Utlåtande för RAS version 1

Utlåtande över RAS för Old English Sheepdog

Undertecknade har på uppdrag av SKK/AK granskat Old English Sheepdogsällskapet avelsstrategi för OES. Vi finner strategin väl genomarbetad och korrekt förankrad i klubben.

Följande kommentarer och frågeställningar kan tjäna som underlag för ert fortsatta arbete med RAS.

- Eftersom den svenska populationen av rasen är liten är det viktigt att fortlöpande vara uppmärksam på avelsstruktur och inavelsproblematik. Det kan vara en hjälp för uppfödarna att formulera tydligare råd som t.ex max antal kullar / hane för att minska risken för överanvändning.
- Det vore intressant att få ett internationellt perspektiv på rasen. Var finns det stora populationer och hur sker avelsarbetet där? Med vilka länder har Sverige utbyte av avelsmaterial. Även den svenska utvecklingen under senare delen av 1900-talet kunde vara spännande att redovisa närmare. Vilka mål hade man då? Vilka avelsurval gjorde man? Vilka konsekvenser fick det och hur kan det påverka uppfödarnas prioriteringar idag?
- Beträffande åtgärdsplanen för rasens hälsoproblem är det viktigt att prioritera så att man fokuserar på de viktigaste i första hand. Man bör titta på frekvenser och hur allvarlig åkomman är för djuret. Hjärt- och klådproblem kräver antagligen större insatser än y-sömskatarakt. Man kan inte få effekt om man tar för många hänsyn samtidigt. Kanske måste man också ge avkall på något t.ex 2ettor på utställning för att inte sälla bort djur i onödan Förbättringen av HD-status kan kanske uppnås om man inte bara tittar på individresultat utan också ser till familjebilden, ev.någon form av index, vilket också nämns i avelsrekommendationerna.
- Om man vill bevara vallegenskaperna måste man ha en konkret metod för detta.
- Det är lättare att arbeta om man har tydliga mätbara mål, prioriteringar och tidsplan för sin strategi.
- Avelsrekommendationer och kraven för valpförmedling bör integreras i RAS.

20050206

Karin Drotz Elisabeth Rhodin